

**ПОШИРЕННЯ РІДКІСНИХ ВИДІВ ФЛОРИ І ФАУНИ
ЗАНЕСЕНИХ ДО ЧЕРВОНОЇ КНИГИ НА ТЕРИТОРІЇ
ДП «СЛОВЕЧАНСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО»
ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

Левківська А. В., гр. Е-23м
Науковий керівник – канд. с.-г. наук, доц. **А.О. Піціль**
Поліський національний університет

Концепцію «особливо цінних для збереження лісів» (ЛВПЦ (ОЦЗЛ) розроблено Лісовою Наглядовою Радою (FSC, Forest Stewardship Council) для використання в сертифікації ведення лісового господарства і вперше опубліковано у 1999 році.

Виділення особливо цінних ділянок лісу є одним з показників ведення лісового господарства в умовах його сертифікації. Їх необхідно створювати передусім для збереження первинного природного ландшафту, біологічного різноманіття, зникаючих видів тварин та рослин, а також підтримання екологічної рівноваги довкілля. На території України зустрічається багато видів рослин та тварин, чисельність яких з кожним роком скорочується. В будь-який день може статись так, що якийсь з видів зникне зовсім. Головні причини, через які зникають рідкісні тварини і рослини – знищення середовищ їх існування та безпосереднє знищення їх самих. Більшість зникаючих видів охороняється Червоною книгою України, Міжнародними конвенціями [1-3].

Особлива цінність лісів може зростати або ж зменшуватися з часом відповідно до змін землекористування, господарчої діяльності тощо. Для того, щоб визначити, чи становлять ліси особливу цінність, яка має зберігатися (ОЦЗ), необхідно провадити відповідний моніторинг. Перевірка відповідності лісової ділянки критеріям ЛВПЦ (ОЦЗЛ) здійснюється раз на 5 років та після проведення будь-яких господарчих заходів на цих ділянках.

До категорії 1 особливо цінних для збереження лісів згідно принципів та критеріїв Лісової Наглядової Ради відносяться лісові території, на яких виявлено осередки біорізноманіття (наприклад, рідкісні види, ендеміки тощо), важливі на глобальному, національному або регіональному рівнях.

Особливостями проведення лісогосподарських заходів в особливо цінних для збереження лісах ДП «Словечанське ЛГ» має бути: [1-3].

1. Поступовий перехід на систему наближеного до природи лісівництва. Наближене до природи лісівництво – система організації і ведення лісового господарства, за якої досягається безперервне відновлення і формування лісостанів, максимально подібних за структурою і генезисом до природних.

Для наближеного до природи ведення лісового господарства визначальними є наступні принципи:

- безперервне існування лісового покриву;
- збереження біотичного різноманіття;
- відтворення структури природних різновікових лісів;
- постійне підтримування стійкості деревостанів;
- вирубування деревини в обсязі річного приросту;
- постійна стабільність водоохоронних, захисних, кліматорегулюючих, санітарногігієнічних, оздоровчих та інших корисних властивостей лісів;
- збереження ґрунтового покриву;
- природоохоронні технології заготівлі деревини.

Методи та способи проведення рубок догляду мають забезпечувати мінімальне порушення лісового середовища й дерев, що залишаються, тому інтенсивність рубок догляду за лісом може бути зниженою від нормативних показників на 35-50%, а повторюваність прийомів рубок догляду залежить від стану насадження. Рубки догляду поєднуються з іншими заходами: огорожуванням місць росту цінних деревних, чагарникових і трав'яних видів, садінням підліску або його видаленням, створенням піднаметових культур тощо. Під час проведення рубок догляду формується другий ярус, зберігається природне та штучне (піднаметові лісові культури) поновлення цінних видів, особливо коли йому загрожує небезпека витіснення іншими видами.

3. Основними господарськими заходами, що можуть здійснюватися в ЛВПЦ (ОЦЗЛ) є: заходи щодо запобігання антропогенним змінам лісових екосистем (зокрема, відновлення гідрологічного режиму, збереження та відновлення рослинних угруповань, видів рослин і тварин, які зникають тощо); рубки догляду; вибіркові санітарні рубки; ліквідація захаращеності як окремих заходів; протипожежні заходи; сприяння природному поновленню; створення часткових і піднаметових культур тощо.

За категоріями ЛВПЦ (ОЦЗЛ) на території ДП «Словечанське лісове господарство» розподілилися нерівномірно. За площею на першому місці на підприємстві знаходяться ЛВПЦ 8 (ЛВПЦ (ОЦЗЛ) (лісові ділянки у межах особливо охоронних частинах заказників) – 17092, 7 га. Значні площі у підприємстві займають ЛВПЦ 2 (ОЦЗЛ) на загальній площі 2270,2 га, які репрезентують лісові території, які виконують особливі захисні функції уздовж берегів річок, навколо озер та водоймищ (берегозахисні лісові ділянки).

Особливу цінність на території лісів підприємства представляють лісові ділянки навколо токовищ глухарів – ЛВПЦ 3 (ОЦЗЛ), площа яких дорівнює 227,5 га.

Незначні площі на підприємстві становлять ЛВПЦ 4 (ОЦЗЛ) – 162,5 га – лісові території, що мають спеціальне господарське значення. Площа лісових земель, що прилягають до забудованих земель становить на

підприємстві 27,6 га: ділянок, що прилягають до залізниць, автомобільних шляхів та державного кордону України – 266, 3 га; радіоактивно забруднені землі – 688,6 га; лісові ділянки навколо витоків річок – 83,6 га; ліси на малопотужник кам'янистих ґрунтах – 2,1 га.

Таким чином, підводячи підсумок, констатуємо, що сумарна площа ділянок, особливо цінних для збереження лісів, на території ДП «Словечанське ЛГ» дорівнює 20821,7 га, що становить 27,8% площі підприємства і відповідає вимогам стандарту FSC.

Цей показник є цілком достатнім для дієвого збереження біорізноманіття лісів та підтримання екологічної рівноваги у зоні діяльності підприємства. На території ДП «Словечанське лісове господарство» виявлено 2 види судинних рослин Європейського червоного списку, а також 41 вид судинних рослин, занесених до чинного видання «Червоної книги України» (2009). На території ДП «Словечанське лісове господарство» виявлено 27 видів тварин різних таксономічних груп, занесених до чинного видання «Червоної книг України» (2009).

Література

1. Левківська А. В. Оцінка впливу на довкілля діяльності філії «Словечанське лісове господарство» ДП «Ліси України» : кваліфікаційна робота : спец. 101 «Екологія» / Поліський нац. Університет. – Житомир, 2023. – 29 с.
2. Вінніченко Т.С. Рослини України під охороною Бернської конвенції /Вінніченко Т.С. – Хімджест, 2006. – 176 с.
3. Конвенція про охорону дикої флори і фауни та природних середовищ існування в Європі (Берн, 1979 рік). – Київ: Міністерство охорони навколишнього природного середовища та ядерної безпеки України, 1998. – 76 с.